

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Razumkov
centre

ОГЛЯД РОБОТИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ В ЛИПНІ 2024 р.

Серпень 2024

Це видання було представлено Центром Разумкова в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Раєт в Україні. Зміст видання є винятковою відповідальністю Раєт та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

ОГЛЯД РОБОТИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ В ЛИПНІ 2024 р.

Геннадій РЯБЦЕВ,
експерт з питань енергетики Центру Разумкова

Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО,
директор енергетичних програм Центру Разумкова (загальна редакція)

У липні в енергетичній системі України спостерігався значний дефіцит електричної енергії, спричинений шкодою, завданою масованими російськими атаками, та зростанням споживання через аномальну спеку.

Лише три дні пройшли без енергетичних обмежень. Графіки аварійних та/чи погодинних вимкень запроваджувалися впродовж 94% годин місяця. Через це НЕК «Укренерго» скасувала заплановані для кращого прогнозування режимів роботи системи виміри споживання енергії в регіонах.

Польський, румунський і словацький оператори систем передачі 10 разів надавали НЕК «Укренерго» аварійну допомогу, а пропускну спроможність міждержавних перетинів, близьку до максимальної (1,6-1,7 ГВт), вдалося використати лише тричі через зростання споживання електричної енергії у Східній Європі.

ПІДГОТОВКА ДО ОСІНЬО-ЗИМОВОГО ПЕРІОДУ

Зусилля органів влади з підготовки до осінньо-зимового періоду були **зосереджені** на п'яти напрямках:

- ✓ забезпеченні протиракетної й протиповітряної оборони, в рамках якого Генеральний штаб Збройних сил України **вживає** заходів із прикриття об'єктів енергетичної інфраструктури, зокрема тих, де відбуваються ремонтні й відновлювальні роботи;
- ✓ ремонтуванні й відновленні об'єктів генерації й розподілу, в ході яких заплановано до жовтня **запустити** всі дев'ять енергоблоків АЕС і **відновити** 60-70% теплової генерації, зруйнованої російськими атаками;
- ✓ децентралізації енергосистеми, в рамках якої **очікується** встановлення 370 модульних котелень і 380 когенераційних установок сумарною потужністю до 3 ГВт;
- ✓ збільшенні пропускну спроможності міждержавних перетинів із 1,7 до 2,0 ГВт зі

зняттям обмежень у використанні наявної потужності;

- ✓ залученні коштів та обладнання від іноземних партнерів.

У рамках цієї роботи в липні:

- ✓ **запрацювали** урядові програми безвідсоткового кредитування громадян, а також **програма** «Доступні кредити 5-7-9» для ОСББ і ЖБК на купівлю обладнання для генерації з альтернативних джерел енергії та пристроїв збереження енергії (хоча підтвердження інформації Міненерго про поширення цієї програми «на будівництво та встановлення газотурбінних, газопоршневих і біогазових генераційних установок» досі немає);
- ✓ **запущена** урядова «Гаряча лінія СТРУМ 15-49», де можна отримати інформацію про державні фінансові програми підтримки для встановлення додаткової генерації;
- ✓ **оновлено** перелік об'єктів, яким гарантовано неперервне електропостачання,

у т. ч. — в 20-кілометровій прифронтовій зоні;

- ✓ у рамках плану Ukraine Facility підписано Фінансову угоду між Україною та ЄС, яка регулює отримання грантової допомоги обсягом €5,27 млрд упродовж чотирьох років;
- ✓ укладено договір гарантії з Європейським банком реконструкції та розвитку, за яким НАК «Нафтогаз України» отримує €200 млн на створення стратегічних резервів природного газу й підтримання енергетичної безпеки;
- ✓ укладено кредитну угоду з консорціумом міжнародних банків, за якою НАЕК «Енергоатом» отримує £181 млн на закупівлю в британської компанії Urenco збагаченого й природного гексафториду урану;
- ✓ підписано Угоду про технічне та фінансове співробітництво між Україною та Бельгією, в рамках якої на відновлення енергетичної й соціальної інфраструктури в Київській та Чернігівській обл. буде спрямовано €150 млн.

Єврокомісія **уповноважила** KfW надати НЕК «Укренерго» кошти спеціальної бюджетної програми ЄС Ukraine Investment Facility (частини інвестиційної компоненти Ukraine Facility) обсягом €100 млн, спрямувавши їх на модернізацію високовольтних підстанцій у західних регіонах України й розбудову міждержавних інтерконекторів; закупівлю й постачання нового та відновлення пошкодженого обладнання, а також посилення фізичного захисту підстанцій (завдяки останньому НЕК «Укренерго» швидше **відновлювала** роботу обладнання після російських атак 6, 10, 20, 22 і 26 липня).

Через серйозну шкоду, завдану **всім** великим станціям, енергетики не могли користуватися паливом, що резервувалося для проходження міжсезоння. Через це запаси вугілля на складах ТЕС і ТЕЦ зросли до максимальних 2,7 млн т (+0,1 млн т порівняно з останнім днем червня), а **запаси** газу в підземних сховищах — до 6,1 млрд куб. м (+0,9 млрд куб. м; без урахування 4,7 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання» і 0,4 млрд куб. м газу, що належить нерезидентам).

При цьому в НАК «Нафтогаз України» **запевнили**, що здатні забезпечити потреби

генерації впродовж усього осінньо-зимового періоду 2024–2025 рр., навіть з урахуванням очікуваного приєднання до Об'єднаної енергетичної системи України до 1 ГВт нових газопоршневих і газотурбінних установок.

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ БАЛАНС

Через виведення з ладу **45%** потужності ГЕС і **90%** ТЕС небаланси в системі виникли в липні майже щоденно. Їхнього зменшення вдалося досягти завдяки **достроковому** завершенню регламентних робіт на двох енергоблоках АЕС, високому рівню генерації на СЕС і скороченню споживання внаслідок зниження денної температури повітря в більшості регіонів України з 35–37 до 25–27 °С.

Базову потужність Об'єднаної енергосистеми України наприкінці звітнього періоду забезпечували 7 блоків АЕС, що генерували близько 4,8 ГВт енергії. Два блоки перебували на обслуговуванні. Джерелом маневрової потужності були 4–6 енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які щогодини виробляли близько 2,6 ГВт електричної енергії.

Через припинення рясних дощів і високу температуру повітря генерація на підприємствах ПрАТ «Укргідроенерго» в липні скоротилася до 0,8 ГВт. Рівень водосховищ Дніпра й Дністра відповідав рішенням Міжвідомчої комісії при Державному агентстві водних ресурсів України по встановленню режимів роботи водосховищ.

Обсяги генерації електроенергії на СЕС і ВЕС залишалися сезонно високими, перевищуючи внесок ТЕС, що дозволяло частково компенсувати денний дефіцит (переважно з 10:00 до 15:00).

Упродовж звітнього періоду в Україні генерувалося 8,3–9,3 ГВт електроенергії щогодини (у 2021 р. — до 18 ГВт). На АЕС припадало 55% генерації, станції на ВДЕ — 15%, ТЕС — 13%, ГЕС — 9%, ТЕЦ — 8%. Відновлювані джерела зберегли друге місце у структурі генерації.

Нестача електричної енергії прогнозувалася 29 разів, профіцит — сім, у денні години. Для балансування системи 10 разів залучалася аварійна допомога операторів Польщі та Словаччини. Двічі до них приєднувався румунський оператор. Польському оператору аналогічна допомога з боку НЕК «Укренерго» через аномальну спеку надавалася сім разів.

Через бойові дії й технічні причини знеструмленими в Україні були в середньому 505 населених пунктів (+45 порівняно з попереднім місяцем), додатково, через погодні умови – до 374 (18 липня). Близько двохсот із них перебували без енергопостачання більше, аніж одну добу.

Комерційний експорт у липні не здійснювався. У нічні й ранкові години через українську мережу відбувався **транзит** електроенергії з Угорщини до Румунії. Імпорт потужністю 1,2-1,7 ГВт надходив із Молдови, Польщі, Словаччини, Румунії та Угорщини.

5 липня Україна отримала рекордні для неї 35,9 ГВтгод енергії. З другої декади місяця нарощування імпорту стало неможливим через зростання споживання в Європі.

Нестачі природного газу не спостерігалося. Його споживання в липні було на 1% більшим, порівняно з аналогічним минулорічним періодом, але на 32% поступалося липню 2021 р. Місячний видобуток утретє з січня виявився меншим (хоча й не суттєво), порівняно з аналогічним періодом минулого року. Попри це, в АТ «НАК Нафтогаз України» **планують** довести річний показник до 15 млрд куб. м і **стверджують**, що за шість місяців АТ «Укргазвидобування» і ПАТ «Укрнафта» видобули 7,3 млрд куб. м товарного газу. За увесь минулий рік ці компанії **видобули** 14,6 млрд куб. м.

Оскільки в липні в підземні сховища надходило в середньому 27 млн куб. м природного газу на добу з 45-47 млн куб. м видобутих, нинішній рівень запасів у них є нижчим, аніж у 2015-2018 рр., на 12% (з урахуванням газу, що належить нерезидентам). Утім, **на думку керівництва**, «темпи накопичення газу дають нам змогу оптимістично прогнозувати виконання плану, а саме 13,2 млрд куб. м до 1 листопада».

Щодобовий комерційний експорт газу, що зберігався нерезидентами в підземних сховищах у режимі «митного складу», майже припинився. У режимі «шорт-хол» на вихід з української ГТС транспортувалося в середньому 5,3 млн куб. м на добу (ГВС «Дроздовичі»).

Газотранспортна система України функціонувала в нормальному режимі. Номінації замовників послуг зберігання й бронювання потужності виконувалися в повному обсязі.

Бензину й дизельного пального на внутрішньому ринку достатньо для задоволення попиту, який залишається на рівні, близькому до максимального, завдяки сезону відпусток, активізації аграріїв і великій кількості автомобільних перевезень. За скрапленням нафтовим газом, як і прогнозувалося, поступово формується дефіцит, який посилиться в серпні через обмежене пропонування цього ресурсу з боку польського концерну Orlen.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ГАЛУЗІ

Завдяки низці рішень, ухвалених Кабінетом Міністрів України та НКРЕКП у травні, і зменшенню споживання електричної енергії через тривалі стабілізаційні вимкнення, **заборгованість** з її оплати виробникам у липні знов скоротилася (до 16,0 млрд грн; -1,9 млрд грн, порівняно з червнем). **Борг** з оплати поставальникам універсальних послуг зменшився до 12,8 млрд грн (2,7 млрд грн).

Заборгованість НЕК «Укренерго» перед «зеленою» генерацією збереглася на рівні 22,6 млрд грн (хоча її заплановано повністю **погасити** до кінця року). Водночас учасники ринку винні операторові близько 32 млрд грн за отримання послуг з передачі й диспетчеризації.

Триває **накопичення** боргів на балансуємому ринку. **Заборгованість** теплокомуненерго за спожитий газ, хоч і скорочується, але досі перевищує 70 млрд грн.

Проблему можна вирішити, лише якщо забезпечити платоспроможність усіх учасників ринку – від виробника й поставальника до кінцевого споживача. Втім, далі **доручень** РНБО Кабінетові Міністрів справа не просувається, хоча «фінансове збалансування» є «**найбільшим викликом**, який нині існує та потребує вирішення».

ТРАНЗИТ

У звітному періоді ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» забезпечено транзит 42-44 млн куб. м російського газу на добу (38-40% обсягів, передбачених контрактом з АТ «Газпром»). Близько 89% ресурсу прямувало до Словаччини, 11% – на АТ «Молдавська ДРЕС» у т. о. Придністров'ї. Транспортування здійснювалося через ГВС «Суджа».

Додатково забезпечено щоденний транзит 6-7 млн куб. м газу з Угорщини до Молдови і Словаччини.

Україна не має намірів продовжувати контракт між НАК «Нафтогаз України» та АТ «Газпром» після 31 грудня 2024 р. Заяви про ймовірне заміщення російського газу азербайджанським поки що мають політичний характер.

АТ «Укртранснафта» транспортувала 30-35 тис. т російської нафти на добу для НПЗ Словаччини, Чехії та Угорщини (управляються приватною угорською компанією MOL). Транзит здійснювався південною гілкою МТ «Дружба».

При цьому сировина, що раніше транспортувалася ПАТ «Нафтова компанія «ЛУКОЙЛ», була заміщена нафтою інших власників. Це відбулося на виконання рішення РНБО про «повне припинення транзиту ресурсів» згаданого суб'єкта господарювання територією України (ч. 3 п. 264 Додатка 2).

Хоча обсяги транзиту в липні не змінювалися, що підтверджував оператор словацької нафтотранспортної системи Transpetrol, Словаччина та Угорщина звинуватили Україну в порушенні ч. 2 ст. 276 Угоди про асоціацію з ЄС у частині заборони однієї зі сторін «переривати або скорочувати існуючі транспортування або транзит енергетичних товарів» (ч. 2).

Словаччина та Угорщина стверджують, що «транзит російської нафти припинений», тоді як у НАК «Нафтогаз України» наполягають, що «об'єми загального транзиту залишаються незмінними».

Словаччина обіцяє заборонити експорт дизельного пального, а Угорщина – заблокувати виплату державам-членам ЄС €6,5 млрд компенсації за надану Україні військову допомогу, якщо Україна збереже санкції проти ПАТ «Нафтова компанія «ЛУКОЙЛ». При цьому, ані Кабінет Міністрів, ані НАК «Нафтогаз України», ані АТ «Укртранснафта» не мають із цим приватним суб'єктом господарювання жодних контрактних відносин.

Попри заяву представника Єврокомісії про відсутність «жодних безпосередніх проблем для двох зацікавлених держав», турбує, що українська сторона надала перший коментар стосовно ситуації, що склалася, лише через 12 днів після появи звинувачень у припиненні транзиту (декларувавши «готовність долучитися до консультацій» з Єврокомісією,

перебування «в постійному контакті зі словацькою стороною» й вивчення «пропозицій, що надходять»).

ЦІНОВА СИТУАЦІЯ

Ціновий індекс електричної енергії базового навантаження (BASE) на ринку «на добу наперед» (РДН) у липні становив 5 570 грн/МВтгод, на піку (PEAK) – 4 848 грн/МВт год (+11,8 і +17,7% порівняно з червнем). При цьому позапікове (OFFPEAK) навантаження коштувало 6 322 грн/МВтгод (+7,7%). Стрімке зростання індексів (на 65-95% із квітня), їхній аномальний розподіл і велика волатильність, що іноді перевищувала 90%, свідчили про велику нестачу пропозиції на ринку через пошкодження енергетичних об'єктів внаслідок російських атак та аномальну спеку, в т. ч. у Східній Європі.

Середньозважена ціна на внутрішньодобовому ринку (ВДР) становила 5 838, на РДН ОЕС України – 4 746 грн/МВтгод (+4,1 і -10,9% порівняно з червнем, відповідно).

Середньозважена ціна серпневого ресурсу природного газу за результатами електронних торгів на Українській енергетичній біржі в липні, як і прогнозувалося, зросла до 12 992 грн/тис. куб. м (+2,7% порівняно з червнем). Проте відбулося це передусім через здешевлення гривні в першій половині місяця, оскільки ціна цього ресурсу в євро майже не змінилася (€291 за 1 000 куб. м).

У свою чергу, вартість природного газу на ТТФ, приведена до вітчизняного кордону, навпаки, знизилася до 21 728 грн/тис. куб. м (-1,1% порівняно з червнем; із ПДВ).

Тариф ТОВ ГК «Нафтогаз України» на газ для побутових споживачів із 1 серпня 2024 р. зріс до 16 140 грн/тис. куб. м, тоді як у липні становив 15 900 грн (із ПДВ).

Усі 18 держав-членів ЄС, що мають підземні сховища, активно їх поповнювали. Тому рекордний рівень запасів у них (+13% середнього за п'ять останніх років) упродовж звітної періоду зріс до 90,7 млрд куб. м (+10,5% за місяць). Відносний баланс між попитом і пропонуванням, що встановився в червні, продовжує сприяти відносній стабільності спотових цін на хабі ТТФ, що впродовж місяця змінювалися в діапазоні \$365-385/тис. куб. м. Утім, вони залишаються завищеними через високу конкуренцію з азійськими ринками за скраплений

газ і ремонтні роботи на терміналах США й Норвегії.

Котирування ф'ючерсів на енергетичне вугілля Coal (API2) CIF ARA (ARGUS-McCloskey) у липні перебували в межах \$102-105/т. Рік тому вони становили \$110/т. Запаси вугілля на складах терміналів ARA (Амстердам – Роттердам – Антверпен), як і місяць тому, становили 4,9 млн т (-22% порівняно із середньорічною нормою).

Котирування ф'ючерсів на нафту Brent у липні відновили падіння, спричинене **розчаруванням** учасників торгів додатковими обмеженнями обмеженням, взятими державами-членами ОПЕК+, і наблизилися до п'ятимісячного мінімуму (4 червня 2024 р. – \$77/бар; 1 серпня 2024 р. – \$81/бар).

З огляду на менше, ніж **прогнозувалося**, споживання нафти, зростання котирувань у серпні є малоімовірним. За збереження чинних тенденцій пропонування сировини в 2024 р. становитиме 102,9 млн бар на добу, тоді як попит зростає до 103,1 млн бар. Як наслідок, ціни на ф'ючерси із ближніми термінами постачання є нижчими, ніж котирування більш віддалених позицій.

Вартість автомобільного бензину й дизельного пального в Україні майже не змінилася, оскільки зменшення гуртових цін на кордоні було компенсовано **здешевленням** гривні на міжбанківському ринку в першій половині місяця. Станом на 1 серпня 2024 р., індикативні **ціни** на бензин А-95Євро5 і ДП-Л Євро5 становили 60,23 і 52,89 грн/л, відповідно.

У серпні, попри деяке **укріплення** гривні відносно долара США та євро, що відбулося наприкінці звітної періоду, очікуване 1 вересня 2024 р. зростання акцизного податку з €213,5 до €242,6 за 1 000 л бензину та зі €139,5 до €177,6 євро за 1 000 л дизельного пального на тлі високого попиту та обмеженого, хоч і стабільного, пропонування, потягне за собою поступове подорожчання цих видів пального на автозаправних станціях України на 2,00–2,50 грн/л. При цьому роздрібні оператори, щоб не втратити клієнтів, підніматимуть ціни в декілька етапів, розпочавши зі зменшення знижок за програмами лояльності.

Найбільші проблеми очікують ринок скрапленого нафтового газу, індикативна **ціна** якого вже в липні зросла до 28,01 грн/л (+5,3% порівняно з попереднім місяцем). На

відміну від інших видів нафтопродуктів, пропонування пропан-бутану в серпні скоротиться, що, з урахуванням підвищення ставки акцизу на 185% (з €52 до €148 за 1 000 л), може підняти роздрібні ціни на цей ресурс набагато більше, ніж очікувані 5,20–5,30 грн/л.

Не виключено, що вже у вересні співвідношення вартості скрапленого нафтового газу й високооктанового бензину на більшості автозаправних станцій зростає з 46 до 60%. Це погіршить фінансовий стан суб'єктів господарювання, що використовують пропан-бутан як пальне для малих комерційних автомобілів, скоротить платоспроможний попит і зробить установлення газобалонного обладнання на транспортні засоби економічно недоцільним.

ЗМІНИ В НОРМАТИВНІЙ БАЗІ

Президент України:

- ✓ підписав **закон** від 16 липня 2024 р. № 3853-IX, яким тимчасово, на період дії воєнного стану, але не більш як до 1 січня 2026 р., звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції із ввезення в митному режимі імпорту на митну територію України: 1) товарів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів і ввезення яких здійснюється за угодами, що фінансує Секретаріат Енергетичного Співтовариства; 2) товарів, визначених у п. 9–36 розділу XXI **Митного кодексу України** (зокрема гідравлічних турбін, електричних і вітроенергетичних генераторів, інверторів, фотоелектричних елементів, зібраних у модулі або вмонтованих у панель, комплектуючих для виробництва трансформаторів тощо);
- ✓ підписав **закон** від 16 липня 2024 р. № 3854-IX, яким тимчасово, на період дії воєнного стану, але не більш як до 1 січня 2026 р., звільняються від оподаткування ввізним митом операції із ввезення в митному режимі імпорту на митну територію України: 1) товарів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів і ввезення яких здійснюється за угодами, що фінансує Секретаріат Енергетичного Співтовариства; 2) товарів, визначених у п. 9–36 розділу XXI **Митного кодексу України** (зокрема гідравлічних турбін, електричних і

вітроенергетичних генераторів, інверторів, фотоелектричних елементів, зібраних у модулі або вмонтованих у панель, комплектуючих для виробництва трансформаторів тощо).

Підписання цих законів (попри закладені в них слушні ідеї) створило правову колізію, оскільки їхні окремі положення **суперечать** конституційним приписам про виключні повноваження парламенту з визначення механізму регулювання податків.

Верховна Рада України:

- ✓ ухвалила в другому читанні та в цілому **законопроект** № 7331 від 29 квітня 2022 р. про переведення дозволів і ліцензій на декларативний принцип – провадження господарської діяльності у період воєнного стану без отримання документів дозвільного характеру, лише на підставі подання до органів ліцензування, дозвільних органів та суб'єктів надання публічних послуг декларації про провадження такої діяльності. Виключення становитиме діяльність, що загрожує національним інтересам, здатна порушити нормальні умови життєдіяльності населення або негативно вплинути на функціонування об'єктів критичної інфраструктури та екологічну безпеку;
- ✓ ухвалила в другому читанні та в цілому **законопроект** № 11256-2 від 13 травня 2024 р. про поступове (у 2024-2028 рр.) підвищення розмірів ставок акцизного податку, зокрема, на пальне, що мав відповідати **вимогам** Директиви 2003/96/ЄС (Додаток XXVIII, ст. 353 **Угоди** про асоціацію України з ЄС). Утім, депутати гармонізували податки лише для неетильованого бензину й дизельного пального (€359 і €330 за 1 000 л), **визначивши** акциз для скрапленого нафтового газу на рівні €250 за 1 000 л (€417 за 1 000 кг), що в 3,3 раза вище чинної в ЄС мінімальної ставки (€125 за 1 000 кг).

Зазначений законопроект було підтримано всупереч:

- ✓ ч. 3 ст. 27 **Бюджетного кодексу України** в частині дотримання термінів уведення в дію актів, які впливають на показники бюджету;

- ✓ п. 2 ч. 1 і ч. 3 ст. 91 **Регламенту Верховної Ради України** і ч. 1 ст. 27 **Бюджетного кодексу України** в частині обов'язкового надання очікуваних наслідків застосування закону, а також фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

Підтримане депутатами співвідношення між ставками акцизу на бензин і скраплений газ (359/250) запровадило вищі, аніж в ЄС, податки на менш шкідливе для довкілля пальне, що суперечить меті Директиви 2003/96/ЄС. Неповну відповідність документа *acquis* ЄС **підтверджено** висновком Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Перше із запланованого на 2024-2028 рр. підняття ставок для неетильованого бензину, дизельного пального і скрапленого нафтового газу (відповідно на 14, 27 і 185%), яке відбудеться 1 вересня 2024 р., спричинить зростання роздрібних цін на них на 1,50-2,50; 2,00-2,50 і 5,00-6,00 грн/л і, як наслідок:

- ✓ **підвищить** інфляційні ризики, погіршить фінансовий стан і ділову активність суб'єктів господарювання, конкурентоспроможність вітчизняних товарів на внутрішньому й зовнішньому ринках;
- ✓ змінить обсяг і структуру споживчого попиту внаслідок зменшення купівельної спроможності населення;
- ✓ **збільшить** витрати на експлуатацію бензинових і дизельних генераторів, що використовуються як джерела аварійного живлення;
- ✓ обмежить можливості заміщення електротранспорту для забезпечення стабільності пасажирських перевезень у містах;
- ✓ **призведе** до додаткових витрат сільськогосподарських товаровиробників у розмірі понад 13 млрд грн;
- ✓ зупинить розвиток ринку пропан-бутану (у т. ч. для побутового користування), позбавивши споживачів можливості активно використовувати «соціальне» пальне, що впродовж тривалого часу було альтернативою дорогому бензину.

Кабінет Міністрів України:

- ✓ **скасував** проведення процедури відкритих торгів під час здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення захисту об'єктів підприємств, установ та організацій електроенергетичного, ядерно-промислового, вугільно-промислового, нафтогазового комплексів;
- ✓ **замінив** акт обстеження стану електромереж, потрібний для призначення житлових субсидій і надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, актом обстеження матеріально-побутових умов домогосподарства;
- ✓ **оновив** статут ПрАТ «Укргідроенерго».

Водночас було **повідомлено** про схвалення урядом Стратегії розвитку розподіленої генерації на період до 2035 р. та Плану заходів з її реалізації на 2024–2026 рр. Проте через відсутність цих документів у відкритих джерелах проаналізувати та оцінити їхній зміст неможливо.

Досі немає підтвердження й **ухваленню** опублікованого Міненерго ще 18 січня **проєкту** постанови уряду, який відновлює заборону на обіг нафтопродуктів, що не відповідають екологічним нормам Євро5, **дозволеного** з 17 березня 2022 р., зокрема «для забезпечення Збройних сил та інших військових формувань».

НКРЕКП:

- ✓ **продовжила** до 1 квітня 2025 р. термін подачі НЕК «Укренерго» інформації про об'єкти електроенергетики та електроустановки споживачів (у т. ч. активних), що використовують альтернативні джерела для виробництва електричної енергії;
- ✓ у рамках виконання **закону**, яким імплементується **Регламент (ЄС) № 1227/2011 (REMIT)** про добросовісність і прозорість на оптовому енергетичному ринку, **надала** статус адміністратора передачі даних ТОВ «Українська енергетична біржа»;
- ✓ **спростила** процедуру приєднання генеруючих установок до електричних мереж, виключивши низку вимог, передбачених **методикою** формування плати за приєднання;

- ✓ **запровадила** механізм додаткового контролю щодо запобігання можливим зловживанням із боку операторів систем розподілу під час здійснення ними процедур приєднання генеруючих установок до електричних мереж;
- ✓ **відмовилася** від ухвалення постанови, що передбачала скасування розподілу споживачів електроенергії на класи за рівнем напруги та могла **завдати збитків** вітчизняному бізнесу;
- ✓ **відновила** вимогу щодо публікації річних звітів про виконання програм відповідності операторами систем розподілу (із закриттям адрес місцезнаходження оператора та його структурних підрозділів, персональних даних працівників, а також інформації про майнові та інші ресурси);
- ✓ **доповнила** Методику визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу природного газу новим розділом, який передбачає, що НКРЕКП має право встановити оператору ГРМ тариф на розподіл газу на рівні вищому ніж той, що застосовувався станом на 24 лютого 2022 р., тільки після спливу шести місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано. Різниця між економічно обґрунтованими та встановленими тарифами має компенсуватися операторам ГРМ із державного бюджету;
- ✓ **зобов'язала** оператора газотранспортної системи подавати програму відповідності й річний звіт для публікації, визначила порядок дій у разі виявлення порушень у частині його відокремлення й незалежності;
- ✓ **скасувала** вимогу про надання ліцензіатами в особливий період інформації про рух грошових коштів від ліцензійної діяльності, а також даних для захищеного цифрового каналу зв'язку, щоб уникнути **дублювання** з іншими формами звітності;
- ✓ **внесла** до ліцензійних умов: для операторів ГТС і ГРМ – вимоги зі встановлення інтелектуальних систем обліку, оцінювання потенціалу енергоефективності мереж і проведення енергетичного аудиту у випадках, передбачених Законом України «Про енергетичну ефективність»; для постачальників

газу – вимоги зі щорічного скорочення споживання енергії, виконання завдань державних цільових програм у сфері енергетичної ефективності й проведення енергетичного аудиту у випадках, передбачених Законом України «Про енергетичну ефективність».

НЕК «Укренерго» розробила договір для участі в спеціальних аукціонах на допоміжні послуги відповідно до постанови НКРЕКП та ініціювала їхні тестові сесії в середовищі СУР.

ПРОЄКТИ ТА НАМІРИ

У Верховній Раді України:

- ✓ ухвалено за основу [законопроект](#) (№ 11310 від 31 травня 2024 р.), який визначає правові та організаційні засади державної кліматичної політики, спрямованої на забезпечення низьковуглецевого розвитку України, досягнення кліматичної нейтральності, адаптації до зміни клімату, виконання міжнародних зобов'язань України у цій сфері;
- ✓ ухвалено за основу [законопроект](#) (№ 11310 від 31 травня 2024 р.), який установлює нульову ставку екологічного податку за викиди двооксиду карбону для установок, які здійснюють такі викиди в результаті спалювання біопалива;
- ✓ рекомендовано розглянути в першому читанні базований на урядовому [варіанті](#) (№ 11301 від 27 травня 2024 р.) доопрацьований [законопроект](#) (№ 11301-д від 18 липня 2024 р.), спрямований на покращення платіжної дисципліни на ринку електричної енергії шляхом відкриття його учасниками поточних рахунків зі спеціальним режимом використання, запровадження відповідного алгоритму розподілу коштів із таких рахунків і посилення відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії.

Міненерго [оприлюднило](#) проєкт постанови, яке передбачає «забезпечення автоматизованого обліку споживачів природного газу та обсягів спожитого ними пального з використанням інформаційної бази даних відповідно до [вимоги](#) ст. 2 Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу».

НКРЕКП оприлюднила проєкти:

- ✓ [постанови](#), що передбачає забезпечення єдиного підходу до розрахунку штрафів та уникнення їхнього невірною тлумачення, зокрема в частині визначення початкового розміру штрафу та його коригування з урахуванням пом'якшуючих та/чи обтяжуючих обставин;
- ✓ [постанови](#), що передбачає деталізацію умов, за яких діяльність з виробництва електроенергії підлягає ліцензуванню, уточнення організаційних вимог щодо здійснення діяльності ліцензіатів на оптовому енергетичному ринку, а також приведення чинних ліцензійних умов у відповідність до [вимог](#) Закону «Про адміністративну процедуру»;
- ✓ [постанови](#), яка скасовує ліцензування діяльності з виробництва теплової енергії, якщо когенераційні установки мають потужність до 5 МВт (4,3 Гкал/год) і використовуються як резервне джерело для об'єктів критичної інфраструктури;
- ✓ [постанови](#), що уточнює процедуру розслідування зловживань щодо суб'єктів оптового енергетичного ринку, які не зареєстровані в Україні;
- ✓ [постанови](#), що оновлює форми звітності з урахуванням змін у законодавстві; скасовує форму № За-НКРЕКП-постачання електричної енергії (місячна); вилучає показники, що дублюються; скорочує переліки виробників і постачальників, зобов'язаних подавати звітність;
- ✓ [постанови](#), що запроваджує уніфіковані форми заяви и скарги споживача відповідно до [вимог](#) Закону України «Про адміністративну процедуру».

У серпні НКРЕКП, відповідно до [постанови](#) уряду, [розпочне](#) створення облікових записів користувачів реєстру гарантій походження енергії, виробленої з відновлюваних джерел. Суб'єкти господарювання, що провадять господарську діяльність з виробництва електричної енергії, та споживачі (у тому числі активні), які використовують альтернативні джерела енергії, в разі виявлення бажання отримати гарантію походження, мають надати операторові системи

розподілу (передачі) інформацію, необхідну для наповнення центральної інформаційно-телекомунікаційної платформи Датахаб.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Генеральна Асамблея ООН **закликала** припинити напади на критичну енергетичну інфраструктуру України, надати Місії МАГАТЕ повний доступ до всіх зон на Запорізькій АЕС, прибрати протипіхотні міни, встановлені вздовж її периметру, вивести військовий та інший неуповноважений персонал з АЕС і повернути її під повний контроль України.

Єврокомісія позитивно **оцінила** дев'ять індикаторів, виконання яких за програмою Ukraine Facility необхідно для одержання першого регулярного траншу в розмірі €4,20 млрд.

За підсумками 5-ї зустрічі міністрів Трансатлантичного партнерства в галузі енергетики та клімату (P-TECC) **ухвалені** Керівні принципи P-TECC, одним з яких визначено тривалу підтримку України та її енергетичного сектору.

Угодою про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Республікою Словенія передбачено, зокрема, підтримку відновлення, відбудови й модернізації України, в т. ч. у сферах переходу на «зелену» енергію та енергоефективності.

В **Угоді** про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Чеською Республікою заплановано, зокрема, співпрацю в забезпеченні стійкості енергетичної інфраструктури. Спираючись на підтримку енергетичної інфраструктури України з боку «Групи семи плюс», Чеська Республіка готова надавати довгострокову підтримку енергетичному сектору України загалом, з особливим акцентом на перехід до «зеленої» енергетики. Учасники угоди працюватимуть над пришвидшенням виконання як короткострокових зобов'язань, так і довгострокових цілей із досягнення нульового рівня викидів, сприятимуть розвитку енергоефективності, ядерної та відновлюваної енергетики, а також інноваційних і сталих енергетичних та кліматичних технологій і послуг для підтримки економічного зростання та створення високооплачуваних робочих місць в обох державах. Чеська Республіка підтримуватиме Україну

в підвищенні стійкості її критично важливої інфраструктури, зокрема енергетичної, водота теплопостачання.

Угодою про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Румунією узгоджено, в т. ч. продовження співпраці в забезпеченні енергетичної безпеки.

Угодою про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною і Великим Герцогством Люксембург передбачено, зокрема, зміцнення співробітництва для забезпечення безпечного, сталого та ефективного енергопостачання для України. Спираючись на чинні структури, такі як Енергетичне Співтовариство, Європейська мережа операторів систем передачі електроенергії, Міжнародна енергетична консультативна рада та Механізм цивільного захисту Союзу, це співробітництво може охоплювати технічну й фінансову підтримку, а також розбудову потенціалу за допомогою інвестицій, науки, досліджень та інновацій, зокрема у сфері децентралізованих і стійких систем відновлюваної енергетики.

В **Угоді** про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Республікою Польща зазначено, що забезпечення енергетичної безпеки є надзвичайно важливим для України. Відповідно до польського співголовування разом із Данією та Норвегією у робочій групі з енергетичної безпеки Української Формули миру, а також участі в дискусіях у форматі «Групи семи плюс», Польща продовжить надавати підтримку українському енергетичному сектору. Водночас Україна продовжить докладати зусиль для вдосконалення нормативно-правової бази відповідно до норм ЄС у сфері енергетики, її довгострокової передбачуваності та ефективного застосування з метою створення оптимальних умов для співробітництва та інвестицій. Учасники угоди докладатимуть зусиль для ефективного використання наявної транскордонної електроенергетичної інфраструктури, а також визначення умов для забезпечення надійної потужності транспортування природного газу з Польщі до України, включно з постачанням скрапленого природного газу з польських LNG-терміналів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ

Останні дні липня, упродовж яких у більшості регіонів України не застосовувалися графіки стабілізаційних вимкнень, сформулювали хибне уявлення, що всі проблеми

в енергетиці вже вирішені, а обмеження у споживанні електричної енергії поступово скасовуватимуться.

Проте навіть за умов функціонування всіх енергоблоків АЕС, збільшення пропускної спроможності міждержавних перетинів до 2,0 ГВт, відновлення 3 ГВт потужності великих ТЕС і встановлення до 2 ГВт нових енергетичних установок, зокрема газопоршневих, газотурбінних і когенераційних, нестача енергії впродовж осінньо-зимового періоду 2024-2025 рр. становитиме від 3 до 5 ГВт потужності.

На тлі заяв політиків про «покращення ситуації» в енергетичному секторі в серпні-вересні 2024 р. особливо небезпечним вбачається:

- ✓ недостатнє інформування громадян про ризики проходження опалювального сезону та можливі дії із забезпечення власної енергетичної автономності;
- ✓ підміна встановлення малих енергетичних установок потужністю 1-10 МВт, насамперед когенераційних, що працюють на місцевому паливі та приєднані до розподільних мереж, придбанням автономних бензинових чи дизельних генераторів потужністю 5-10 кВт або установок із негарантованою потужністю (передусім, фотоелектричних панелей без інверторів і систем зберігання енергії);
- ✓ **маскування** недостатньої та/чи негарантованої потужності встановлюваних енергетичних установок їхньою кількістю, а також замовчування термінів початку експлуатації таких об'єктів;
- ✓ гальмування процесів забезпечення енергетичної автономності населених пунктів, районів у містах шляхом залучення приватного бізнесу до будівництва, розміщення в територіальних громадах та експлуатації енергетичних установок, а також пов'язаних із ними систем накопичення енергії й малих розподільних мереж. **Швидкість** «потрібно помножити на 100, тоді ми щось устигнемо в усіх без винятку відбудовних процесах»;
- ✓ акцентування уваги громадськості на недосконалих та обмежених за обсягами фінансування програмах безвідсоткового кредитування, а також **програмі** «Доступні кредити 5-7-9» для ОСББ і ЖБК на купівлю обладнання для генерації з альтернативних джерел енергії та пристроїв збереження енергії;
- ✓ розпорошення дефіцитних ресурсів енергетичних компаній на реалізацію довгострокових проєктів сумнівної ефективності (наприклад, **розбудову** котеджного містечка, **підготовку** до монтажу обладнання, **постачання** техніки для будівельних робіт на енергоблоках 3 і 4 Хмельницької АЕС ще до ухвалення **проєкту** закону № 11146 від 3 квітня 2024 р.);
- ✓ замовчування проблем, наявних в енергетичному секторі, супроводжуване необґрунтованими **звинуваченнями** профільних експертів у «поширенні неправдивої інформації» і «просуванні російських наративів»;
- ✓ припинення збирання, аналізування та оприлюднення інформації про енергетичні ринки, приховування від експертної спільноти змісту ухвалених нормативно-правових актів, передусім документів програмного й прогнозного спрямування;
- ✓ введення в оману громадян, бюджетних і комунальних установ та **організацій** щодо високої ефективності фотоелектричних панелей в осінньо-зимовий період та/чи в регіонах із низькою інтенсивністю сонячного випромінювання;
- ✓ вилучення коштів у споживачів шляхом реалізації законодавчих ініціатив, ухвалених як «євроінтеграційні», зокрема **закону** про поступове приведення ставок акцизного податку на нафтопродукти до рівнів, установлених **Директивою 2003/96/ЄС**, реалізація якого з 1 вересня 2024 р. суттєво збільшить витрати на експлуатацію бензинових і дизельних генераторів, що використовують як джерела аварійного живлення.